

Lühiülevaade 2008. aasta põhikooli ühiskonnaõpetuse eksamist

1. Eksami eesmärk

Põhikooli ühiskonnaõpetuse lõpueksam toimus 16. juunil 2008. Töö kirjutamiseks oli aega 2,5 tundi. Eksamil võisid õpilased kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust. Eksamitöö eest oli võimalik saada 75 punkti. Põhikooli ühiskonnaõpetuse valikeksami tegi 3003 õpilast, neist eesti keeles – 2678 ja vene keeles - 325.

Haridusministri määrus nr 75, „Põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite korraldamise ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamise tingimused ja kord” sätestab põhikooli lõpueksamite eesmärgid:

- hinnata põhikooli riiklikus õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust eksamiaines;
- saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- siduda järjestikuseid haridusastmeid ja –tasemeid.

2. Eksamitöö ülesehitus

Eksamitöö koosnes seitsmest temaatilisest ülesandest ja arvamusoost. Iga ülesanne sisaldas erineva arvu osaülesandeid. Ülesannete koostamisel oli järgitud ühiskonnaõpetuse riiklikus õppekavas olevaid põhi- ja läbivaid teemasid.

Õpilaste teadmiste ja oskuste kontrollimiseks kasutati eksamitöös eritüübilisi ja erineva raskusastmega ülesandeid: mõiste ja selgituse kokkuviimine; valikvastustega ülesanne; avatud küsimustega ülesanne; väitega nõustumine või mittenõustumine; lünkteksti täitmine põhiseaduse abil; informatsiooni, mõistete jne grupeerimine; teabe tõlkimine teise vormi; allikate põhjal küsimustele vastamine ja oma seisukoha kujundamine; kaardi tundmine; situatsioonil põhinev ülesanne; probleemküsimuse avamine (arvamuslugu).

Ülesanded võimaldasid kontrollida õpilaste teadmisi, aga ka teadmiste rakendamise oskust, samuti õpilaste võimet näha seoseid, võrrelda, teha järeldusi, otsustada.

3. Tulemustest

3.1. Arvandmeid

Tabel 1. Eksamitulemused 2007 ja 2008 (valimi järgi)

	2007	2008
Töö kirjutajaid (valim)	999	985
Keskmine tulemus %	77.18	70.76
Keskmine tulemus punktides	57.9	53.07
Mediaan	59	54
Standardhälve	9.6	10.54

Minimaalne tulemus punktides	11	16
Maksimaalne tulemus punktides	75	75
Edukus % (hinded „3”, „4” või „5”)	99.2	97.5
Kvaliteet % (hinded „4” või „5”)	74.97	55.8
Eksami keskmine hinne	3.92	3.64
Aastahinde keskmine	3.86	3.81

Tabel 2. Eksamitulemused ülesannete lõikes 2008

	IÜ	RÜ	KÜ	RPD	ÜRÕ	RM	IM	Arvamus- lugu
Keskmine	6.41	8.81	7.79	5.82	6.10	6.74	7.79	3.61
Keskmine tulemus %	64.10	67.77	77.90	72.75	76.25	74.89	70.82	60.17
Minimaalne tulemus punktides	1	2	1	1	1	1	0	0
Maksimaalne tulemus punktides	10	13	10	8	8	9	11	6

IÜ – inimene ja ühiskond

RÜ – riik ja selle ülesanded

KÜ – kodanikuühiskond

RPD – rahvas, põhiseadus ja demokraatia

ÜRÕ – üksikisik, riik ja õigus

RM – riik ja majandus

IM – indiviid ja majandus

3.2. Lühianalüüs (valimi alusel)

2008. aasta ühiskonnaõpetuse eksamil saadi keskmiselt 53.07 punkti, mis on mõnevõrra madalam tulemus kui 2007. aastal. Kõige paremini oskasid õpilased vastata kodanikuühiskonnaga seotud küsimustele (keskmine tulemus % - 77.90). Üle 70% küündisid ka teemad: üksikisik, riik, õigus; riik ja majandus; riik, põhiseadus, demokraatia ning indiviid ja majandus. Traditsiooniliselt oli tütarlaste töö tulemus (keskmine – 54,62; min – 16, max – 75) veidi kõrgem kui noormeestel (keskmine 51,67; min – 23, max – 75). Samal ajal olid mõlemad grupid ühtviisi edukad; tütarlastel olid paremad tulemused kvaliteedi osas (s.t , et tütarlapsed said enam hindeid 4 ja 5).

Tabel 3. Edukuse ja kvaliteedi näitajad sõltuvalt eksaminandi soost

Sugu	Arv	Edukus	Kvaliteet
Noormees	518	505 (97,5 %)	258 (49,8 %)
Tütarlaps	467	455 (97,4 %)	292 (62,5 %)
Kokku:	985	960 (97,5 %)	550 (55,8 %)

Pisut madalamad olid vene õppekeele koolide õpilaste tulemused. Kui eesti keeles vastanud eksaminandide keskmine tulemus oli 53,96 (min – 16, max – 75), siis vene keeles vastanute oma oli 51,12 (min – 16, max – 74). Ka siin saab öelda, et tööde kvaliteet oli üsna sarnane.

Tabel 4. Edukuse ja kvaliteedi näitajad sõltuvalt eksaminandi õppekeelest

Keel	Arv	Edukus	Kvaliteet
eesti	676	661 (97,8 %)	388 (57,4 %)
vene	309	299 (96,8 %)	162 (52,4 %)
Kokku:	985	960 (97,5 %)	550 (55,8 %)

Esimese teema - **Inimene ja ühiskond** - puhul oli keskmine tulemus 6,41 (võimalik punktide arv – 10). Siin kas ei osatud lugeda küsimust või ei teatud mõisteid **rahvus** ja **kodanik**. Küsimusele - **Milliste teiste riikide kodanikke elab Eestis?** - vastati sageli: venelasi, ukrainlasi, soomlasi jne.

Teine teema – **Kodanikuühiskond** - keskmine punktide arv oli 7,79 (10). Raskusi valmistas kaardile numbritega märgitud maakondade ära tundmine. Samalaadi küsimus oli komistuskiviks ka möödunud aastal.

Rahvas, põhiseadus, demokraatia (keskmine punktide summa 5.82 8-st), oli üks paremini vastatud teema.

Teema - **Üksikisik, riik ja õigus** (keskmine punktisumma 6.10 8-st) esimene alaülesanne oli valikvastustega Eesti vabariigi kodakondsuse kohta. Üldiselt vastati sellele hästi. Ometi leidis vastaja, kes leidis, et Eesti Vabariigi kodanik nimetatakse ümber rahvuselt eestlaseks. Eksiti ka õigusaktide järjestamisel. Ka sellist tüüpi ülesandeid on taseme- ja eksamitöodes olnud ka varem.

Suhteliselt hästi oli vastatud riiki ja majandust (keskmine – 6.74 9-st) ning indiviidi ja majandust (keskmine – 7.79 11-st) puudutavatele küsimustele. Alaküsimused ei olnud rasked, aga eksaminandid ei osanud alati küsimusest aru saada. Mõiste ühendamisel seletusega oli vaja kokku viia seletus ja mõiste. Igaks juhuks märgiti ära kõik seletused (mis aga osutusid valeks).

Arvamusloo eest saadi keskmiselt 3,61 punkti. Õpilasel oli võimalik valida kolme teema vahel: 1) Milleks põhiharidus?, 2) Korrakohane õigusemõistmine, 3) Miks koolikiusamine on diskrimineerimine? Lisatud olid märksõnad. Eksaminandid valisid kõige rohkem esimest teemat, kõige vähem aga kolmandat teemat. Tase oli üsna ühtlane nii noormeestel (3,27) kui tütarlastel (3,96), samuti nii eesti (3,73) kui ka vene (3,35) keeles vastajatel.

Tundub, et arvamustöö kirjutamine muutub iga aastaga paremaks.

Tabel 5. Osade koostatistika keskmiste näitajate järgi eksaminandide sugu ja keelt arvestavalt (teemade kaupa)

	kesk	kesk (%)	N kesk	N kesk (%)	T kesk	T kesk (%)	eesti kesk	eesti kesk (%)	vene kesk	vene kesk (%)
IÜ	6.41	64.10	6.24	62.40	6.59	65.90	6.41	64.10	6.40	64.00
RÜ	8.81	67.77	8.57	65.92	9.09	69.92	8.94	68.77	8.55	65.77
KÜ	7.79	77.90	7.65	76.50	7.94	79.40	8.09	80.90	7.13	71.30
RPD	5.82	72.75	5.74	71.75	5.91	73.88	5.81	72.62	5.85	73.12
ÜRÕ	56.10	76.25	5.89	73.62	6.33	79.12	5.92	74.00	6.48	81.00
RM	6.74	74.89	6.73	74.78	6.75	75.00	6.79	75.44	6.63	73.67
IM	7.79	70.82	7.58	68.91	8.02	72.91	8.28	75.27	6.73	61.18

N – noormees

T – tütarlaps

k esk - keskmine

Arvamus-

lugu 3.61 60.17 3.27 54.50 3.98 66.33 3.73 62.17 3.35 55.83

3.3. Aasta- ja eksamihinde võrdlus

Aastahinded ei erinenud oluliselt eksami tulemustest. Ühiskonnaõpetuse eksam oli valikeksam. Sellest hoolimata valiti seda oluliselt palju.

Tabel 6. Hinnete võrdlus sooti

	N	aastahinnete keskmine	töö keskmine
M	518	3.63	3.55
T	467	4.01	3.73
Kokku	985	3.81	3.64

N - arv

Tabel 7. Hinnete võrdlus õppekeele järgi

	N	aastahinnete keskmine	töö keskmine
eesti	676	3.86	3.66
vene	309	3.69	3.57
Kokku	985	3.81	3.64

3. 4. Õpetajate hinnang eksamitööle

Sel aastal paluti õpetajail avaldada oma arvamust eksamitöö ja hindamisjuhendi kohta interneti vahendusel.

Etteantud küsimustikule vastas 48 õpetajat. Vastanutest ainult üks arvas, et eksam oli „keeleliselt liiga keeruline“. Selgus aga, et ka tema õpilased sooritasid eksami hästi. Hindamisel soovitati kasutada ka 0,5 punkti süsteemi. Selle üle tasuks mõelda, samas oleme aga üks väheseid riike, kus kooli lõpetaja saab positiivse hinde siis, kui on vastanud 45% küsimustele õigesti. Mujal on see % enamasti 51%.

Hindamisjuhendiga jäädi üldjoontes rahule.

Eksamitöid vaadates tundub aga, et oleme koolis teinud vähe tööd nn funktsionaalse lugemisoskuse kujundamisega. Õpilased kaotavad punkte seetõttu, et ei oska tööjuhendit lugeda. Kui on näiteks palutud märkida ära kolm tunnust, siis tuleks nii ka teha.